

УДК 159.942.2

*Наталія Жигайло,
Марія Стасюк*

РОЛЬ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Сучасне українське суспільство доволі динамічно змінюється, що ставить нові вимоги до підготовки фахівців у різних галузях. З одного боку, стоїть завдання більш вузької та чіткої спеціалізації (на відміну від широкого загального вивчення основ), з іншого – вміння виходити за межі своєї спеціальності та будувати міжгалузеві зв'язки, дивитися на проблему панорамно. Такі завдання формують запит до професійної освіти щодо навчання та підготовки фахівців, які відповідатимуть новим вимогам. Одним із важливих напрямів реалізації даного завдання є психологічний розвиток, необхідний для формування професійної мотивації та свідомості, набуття професійно важливих якостей, вдосконалення комунікативних навичок, мислення, рефлексії тощо.

За останні десятиліття до професійно важливих якостей дослідники почали зараховувати емоційний інтелект. Багато робіт присвячено висвітленню значення емоційного інтелекту для професійної діяльності у сфері «людина – людина»: психологічної, педагогічної, соціальної роботи тощо. При цьому вчені акцентують увагу на потенційному застосуванні емоційного інтелекту в професійній діяльності, вважаючи його однією з важливих професійних якостей. Також активно розглядаються стресозахисні й адаптивні функції емоційного інтелекту. Дослідники [2] припускають, що емоційний інтелект може виступати основою для збереження оптимальної саморегуляції студентів упродовж навчального процесу за умов значної інтенсифікації навчання та засвоєння великих обсягів матеріалу.

На сучасному етапі вивчення емоційний інтелект цікавить дослідників із точки зору можливості практичного застосування в багатьох галузях психологічної науки. В організаційній психології це стосується підбору ефективного управлінського персоналу (М. Зайднер, Р. Ро-

бертс, Дж. Метьюз), успішності керівників високої ланки (Д. Гоулман), аналізу впливу на управлінські здібності, лідерські якості (Т. Березовська, О. Білоконь, Д. Гастелло, Д. Гоулмен, В. Єрмаков, М. Манойлова, А. Мітлош, А. Петрівська, В. Шатроо). У педагогічній психології досліджується питання впливу емоційного інтелекту на академічну успішність (Е. Аронсон), зниження антисоціальної поведінки (М. Гріндберг), формування психологічного клімату в класі (Р. Вайсберг), а також вивчаються педагогічні та виховні можливості емоційного інтелекту (Ю. Бреус, В. Зарицька, Л. Колісник, О. Милославська).

Дослідження емоційного інтелекту саме у студентів відбувається в таких напрямках: аналіз особистісних чинників емоційного інтелекту (І. Андреева, Л. Колісник), функціональне значення емоційного інтелекту й адаптивні функції (С. Дерев'янка), диференційні характеристики емоційного інтелекту (О. Власова, Н. Моріарті, А. Фурман), вивчення педагогічних компонентів емоційного інтелекту в підготовці фахівців гуманітарного профілю (Ю. Бреус, В. Зарицька).

Водночас висвітлення специфіки емоційного інтелекту як ресурсу для профілактики розумової втоми й інформаційного перевантаження, тобто одного з важливих елементів професійного навчання, в літературі практично не представлено.

У зв'язку з цим мета даної статті – розглянути місце емоційного інтелекту в системі професійної освіти, обґрунтувати значущість розвитку емоційного інтелекту для ефективного навчання і подальшої особистісної та професійної реалізації студента.

Ідея виділення емоційного інтелекту виникла з поняття соціального інтелекту, яке розроблялося такими авторами, як Е. Торндайк, Дж. Гілфорд, Г. Айзенк [7; 10; 11; 13]. Довгий період у розвитку когнітивної науки вчені приділяли багато уваги інформаційним, створеним на основі комп'ютера, моделям інтелекту, а афективна складова мислення залишалася майже недослідженою.

Поняття «емоції» й «інтелект» тривалий час вважалися різнорівневими, оскільки під першим найчастіше розуміли біологічно зумовлені, інстинктивні детермінанти людської поведінки, тоді як поняття «інтелект» характеризувало «вищий» рівень організації психічної діяльності живої істоти.

Розглянути і подолати дихотомію емоційного й інтелектуального намагались у своїх роботах: Л. Виготський, С. Рубінштейн, П. Симонов, Б. Ананьєв, В. Мясіщев, А. Бодальов, В. Бойко, А. Лазурський [6; 10; 12].

Л. Виготський об'єднав афективні й інтелектуальні процеси в єдину динамічну систему. На його думку, основним із недоліків тради-

ційного психологічного уявлення є розрив між інтелектуальною стороною свідомості, афективною та вольовою. Л. Виготський стверджував, що єдність афекту й інтелекту виявляється: по-перше, у взаємозв'язку і взаємовпливі цих сторін психіки на всіх ступенях розвитку; по-друге, в тому, що цей зв'язок є динамічним, причому кожному ступеню розвитку мислення відповідає свій ступінь розвитку афекту.

Хоча ідеї вченого та його колег щодо єдності афективного й інтелектуального в людині поки не знайшли свого розвитку, все ж таки подальші дослідження процесів розумового й емоційного розвитку опираються на ідею недоцільності їх різкого поділу [1; 5; 6; 10; 12].

Д. Люсин вважає, що ідея емоційного інтелекту сформувалася на основі поняття соціального інтелекту, яке розробляли Е. Торндайк, Дж. Гілфорд, Г. Айзенк і Х. Гарднер [10; 12]. Останній особливо близько підійшов до поняття «емоційний інтелект», коли описав у рамках своєї теорії численних інтелектів внутрішньоособистісний і міжособистісний інтелект. Х. Вайсбах і У. Дакс [13] розглядають емоційний інтелект як уміння «інтелектуально» управляти своїм емоційним життям. Є. Ільїн [12] під емоційним інтелектом розуміє емоційно-інтелектуальну діяльність.

Поняття емоційного інтелекту більшою мірою належало до популярної психології, однак академічна психологія також швидко визнала його як важливий конструкт, що володіє високим пояснювальним і прогностичним потенціалом. У даний час відбувається активна розробка проблематики емоційного інтелекту. Разом із тим при уважному ознайомленні з поширеними уявленнями про емоційний інтелект виявляється, що зміст цього поняття досить широкий і розпливчатий.

Також існує думка щодо необхідності виведення з обігу поняття «емоційний інтелект» і припинення його розробки. Прихильники цього напряму, наприклад Р. Бак [12; 13], пояснюють свою точку зору таким чином: по-перше, емоції пояснюються як феномен, пов'язаний із втратою інтелектуального контролю; по-друге, в поясненні змісту поняття емоційний інтелект емоції по суті підмінюються інтелектом; по-третє, поняття інтелект у своїй суті – це здібність, відповідно описувати емоції через здібності є недоречним.

Вчені пропонують використовувати альтернативний термін – «емоційна компетентність». Однак більшість учених схиляються до думки, що феномен емоційного інтелекту є важливим конструктом, який описує взаємодію емоційного й інтелектуального аспектів свідомості людини.

Одним із активних популяризаторів емоційного інтелекту є Д. Гоулман, котрий займається дослідженнями практичної сторони емоцій-

ного інтелекту [4]. У публікаціях Д. Гоулмана обґрунтовується важливість емоційного інтелекту для успішної діяльності людини в різних сферах діяльності (навчальна, професійна, дослідницька, комунікативна тощо). Тим самим було привернуто увагу різних дослідників із метою практичного вивчення емоційного інтелекту.

Д. Гоулман зазначав: «Якими б стали наші школи (і діти), якби в програму освіти входив розвиток емоційного інтелекту, здатного викликати в інших людей живий відгук? І, звичайно, будь-який роботодавець був би щасливий прийняти в ряди своїх співробітників таких людей, тих, хто непогано володіє цими ключовими для життя навичками. Це принесло б користь і самим людям, що виразилось би у частковому позбавленні від соціальних недуг – таких, як прояви насильства, зловживання алкоголем чи наркотиками, – котрі є результатом недоліку врівноваженості та самоконтролю. Від цього виграло б суспільство в цілому – благом для нього став би більш високий рівень толерантності, турботи й особистої відповідальності» [4, с. 11].

На пострадянському просторі проблематикою емоційного інтелекту займається Д. Люсин, який запропонував свою модель емоційного інтелекту. Вчений визначає поняття «емоційний інтелект» як «здатність до розуміння своїх і чужих емоцій і управління ними» [9; 10]. Таким чином, Д. Люсин пропонує розглядати емоційний інтелект як явище, що має подвійну природу: з одного боку, когнітивну (здатність розпізнати емоцію, ідентифікувати її і дати їй вербальну оцінку, здатність розуміти й усвідомлювати процес формування і розвитку емоції, причинно-наслідкові зв'язки), а з другого – особистісну (спрямованість особистості на емоційну сферу, увага до внутрішнього світу як свого, так і інших людей, здатність переживати емоцію і при цьому контролювати її зовнішнє вираження). У даній моделі також розглядається два різновиди емоційного інтелекту: внутрішній (внутрішньоособистісний, здатність розуміти й управляти власними емоціями); зовнішній (міжособистісний, здатність розпізнавати, ідентифікувати й управляти емоціями інших людей).

Емоційний інтелект – це не вроджена здібність, а швидше психологічне утворення, яке формується у процесі життя людини на основі когнітивних здібностей та особливостей емоційності під впливом уявлень про емоції. Останній пункт (уявлення про емоції), який включає обізнаність із позитивної точки зору про важливість і цінність емоційної сфери як джерела інформації про себе і про інших людей, значущий тим, що відкриває шляхи для розвитку емоційного інтелекту (рис. 1).

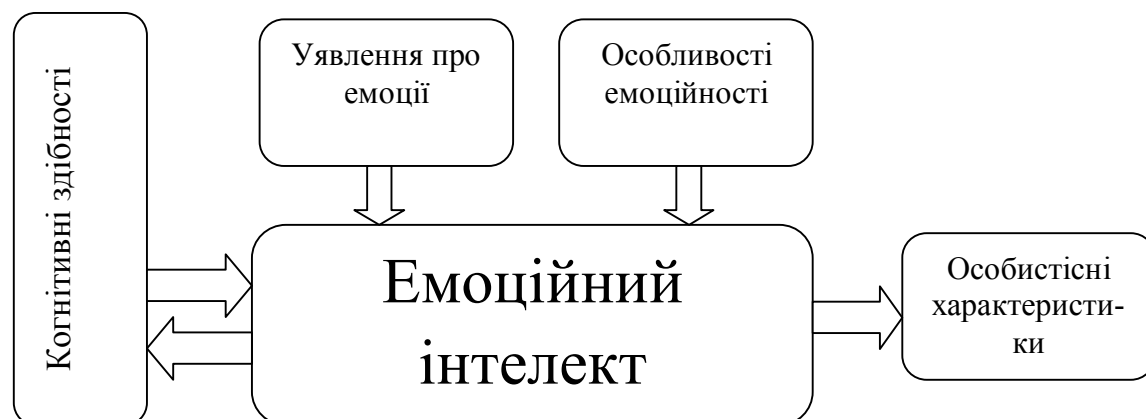

Рис. 1. Модель емоційного інтелекту на основі теорії Д. Люсіна

Опираючись на дані досліджень про те, яких саме якостей часто не вистачає у професійній діяльності, Д. Гоулман [4, с. 11] вважає необхідним, щоб університети і професійні школи включали у свої навчальні програми основи знань у галузі емоційного інтелекту. Розвиток таких здібностей у системі вищої освіти і професійної підготовки, на його думку, допоможе випускникам стати дійсно цінними спеціалістами, лідерами не лише на виробництві, а у будь-якій сфері життя. В. Зарицька [6] підтримує Д. Гоулмана, аргументуючи це тим, що у студентському віці сенситивні та гнучкі всі психічні процеси, а також присутній глибокий інтерес до свого внутрішнього світу, що є потужною базою для формування і розвитку емоційного інтелекту. Розвиток емоційного інтелекту у вищій школі допоможе випускникам стати дійсно цінними спеціалістами, зі стійкими лідерськими якостями, високим рівнем врівноваженості, самоаналізу, розумінням почуттів інших, у результаті чого формується стійка життєва і професійна реалізація.

Професійний розвиток вважається досить складним процесом, що має послідовний і одночасно циклічний характер. Е. Зеєр, Т. Кудрявцев, А. Маркова, Ю. Бреус [3; 7] виділяють стадії (етапи) професійного розвитку. Ю. Бреус [3], об'єднавши різні системи поділу, сформулювала такі етапи: стадію підготовки до вибору професії; стадію професійної підготовки; стадію професійної діяльності.

Дослідник зазначає, що ефективність процесу професійного розвитку забезпечується успішним завершенням кожної зі стадій, проте основою успішності цього конструкту виступає стадія професійної підготовки. На цьому етапі формуються професійний світогляд, професійні навички, значущі особистісні якості, необхідні для майбутньої професійної діяльності.

Прихильники циклічного характеру професійного розвитку виділяють висхідну (прогресивну) та низхідну (регресивну) стадії професій-

ного розвитку [5; 7]. Формування емоційного інтелекту на висхідній стадії професійного розвитку може виступати опорою та ресурсом для профілактики швидкого переходу до низхідної стадії. Якщо спеціаліст, окрім професійних знань, умінь і навичок, володіє спеціальними здібностями, вміннями й особистісними властивостями, які формують динамічність професійної діяльності, автономністю, здатністю до пошуку нової інформації у професійній сфері та здатністю до самоосвіти, креативністю та чутливістю до вимог, які змінюються, це забезпечує йому тривалий висхідний професійний розвиток. О. Кокун [7] підкреслює важливість формування здатності діяти в несприятливих умовах: брак часу, нестандартність умов, напруженість у стосунках зі співробітниками (при умові виконання завдань у колективі).

У процесі підготовки студентів до професійної діяльності одним із важливих завдань є формування емоційного інтелекту як сукупності знань, умінь, здібностей і навичок управління власними емоціями. Г. Кошонько стверджує, що вплив емоційного інтелекту на підготовку до професійної діяльності найвиразніше проявляється у когнітивній (уявлення про себе та про інших), емоційній (емоційне самопочуття) та поведінковій (комунікативна поведінка) сферах студентського середовища [8] (рис. 2).

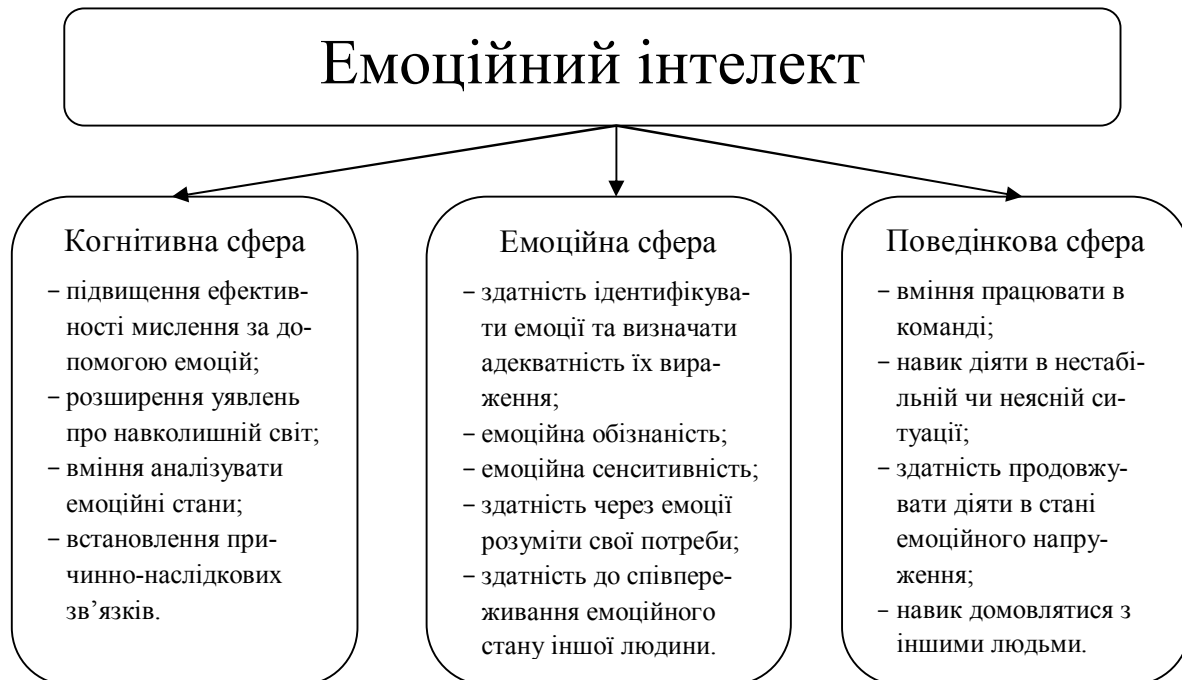

Рис. 2. Завдання емоційного інтелекту в різних сферах особистості у процесі професійного навчання

В. Зарицька встановила, що у когнітивній сфері рівень емоційного інтелекту впливає на ступінь узгодженості уявлень про себе і про інших. Відповідно студенти з високим рівнем розвитку емоційного ін-

телекту мають більш конгруентну систему уявлень, на відміну від студентів із середнім і низьким рівнями емоційного інтелекту.

В емоційній сфері проявляється регулятивна роль емоційного інтелекту – у стресові періоди навчання студенти з високим рівнем емоційного інтелекту характеризуються більш вираженою комфортністю емоційних станів.

Вплив емоційного інтелекту в сфері комунікативної поведінки є неоднозначним: з одного боку, підвищення загального рівня емоційного інтелекту сприяє стабільності статусних позицій особистості в групі, стійкості системи взаємних виборів; з іншого – високий рівень здатності до розуміння власних емоцій пов'язаний зі зниженням популярності у студентській групі [6].

Включення формування емоційного інтелекту в систему професійної підготовки дає можливість відійти від суто діяльнісного підходу, де увага сфокусована на самій діяльності, її змісті та функціях, а особистість розглядається як вторинний фактор, і застосовувати елементи особистісного підходу, в якому суттєво змінюються педагогічні орієнтири, оскільки діяльність стає вже засобом розвитку людини.

Враховуючи вимоги професійної діяльності до особистості, Ю. Бреус [3] запропонувала першочергові напрями розвитку емоційного інтелекту під час професійної підготовки у вищих навчальних закладах:

- розуміння власних емоцій та емоцій інших і, як результат, здатність до професійної рефлексії, усвідомлення себе як особистості, як професіонала, усвідомлення своїх дій, поведінки;

- самоконтроль і саморегуляція емоцій і, як результат, наявність особистісної професійної самосвідомості, професійних смислів (особистісні професійні знання, професійне ставлення до суб'єкта праці, професійні ідеали, норми та цінності, смислоутворюючі мотиви професійної діяльності);

- усвідомлення власних емоцій та управління ними і, як результат, збереження здоров'я особистості (фізичного, професійного, психологічного);

- використання емоцій, особливо у конфліктних ситуаціях і, як результат, здатність розв'язувати конфлікти у процесі професійної діяльності та підтримувати на належному рівні взаєностосунки з іншими людьми (співробітниками, керівниками, підлеглими).

Таким чином, рівень якості підготовки спеціалістів у світлі сучасних вимог визначається не лише критеріями професіоналізму, які є специфічними для кожної професії, але і рівнем їх емоційного інтелекту, емоційною готовністю до професійної діяльності, яка забезпечує

ефективне включення їх в активну діяльність, виступає умовою творчості, створення нового, самовдосконалення, швидкої адаптації до професійно зумовлених змін.

Для розвитку і формування професійної свідомості емоційний інтелект має ключове значення, оскільки дослідницька діяльність у професійній сфері у поєднанні з емоційними переживаннями результатів цієї діяльності є основою професійної рефлексії та самоаналізу.

Високий емоційний інтелект виступає регулятором емоцій і розуму, дає можливість відчувати відповідальність за своє життя і свої рішення, усвідомити власні потреби та мотиви поведінки. Корегуюча функція емоційного інтелекту розширює можливості вибору (в тому числі зміни чи повної відмови від попередніх рішень) стратегій у житті та стилів у професійній діяльності.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці технологій формування та розвитку емоційного інтелекту залежно від специфіки майбутньої професійної діяльності.

Посилання:

1. *Андреева, И. Н.* Эмоциональный интеллект: непонимание, приводящее к «исчезновению»? // Психологический журнал. — Минск. — 2006. — № 1. — С. 28-32.
2. Багатовимірність особистості: психологічний ракурс: колективна монографія / [Н. П. Гапон, С. Л. Грабовська, В. А. Гупаловська та ін.] ; за заг. ред. : С. Л. Грабовської, Р. І. Карковської. — Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. — 374 с.
3. *Бреус, Ю. В.* Емоційний компонент у структурі освіти вищого навчального закладу / Ю. В. Бреус // Гуманітарні аспекти формування особистості : Збірник статей VI Всеукраїнської наукової конференції, 27 квітня 2012 р. — Львів : ЛДУ БЖД, 2012. — С. 277-287.
4. *Гоулман, Д.* Эмоциональное лидерство: Искусство управления людьми на основе эмоционального интеллекта / Дэниел Гоулман, Ричард Бояцис, Энни Макки. — М. : Альпина Бизнес Букс, 2007. — 301 с.
5. *Жигайло, Н. І.* Психологія духовного становлення особистості майбутнього фахівця : монографія. — Львів : Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2008 — 336 с.
6. *Зарицька, В. В.* Необхідність розвитку емоційного інтелекту особистості в процесі її підготовки до професійної діяльності / В. В. Зарицька // Вісник Одеського національного університету. Серія: Психологія. — 2010. — Т. 15. — Вип. 16. — С. 13-24.
7. *Кокун, О. М.* Психологія професійного становлення сучасного фахівця : Монографія. — К. : ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2012. — 200 с.
8. *Кошонько, Г. А.* Розвиток емоційного інтелекту студентів-психологів // Збірник наукових праць Національної академії прикордонної служби України. Серія: Педагогічні та психологічні науки. — 2013. — № 4 (69). — С. 341-350.

9. Люсин, Д. В. Современные представления об эмоциональном интеллекте // Социальный интеллект: Теория, измерение, исследования / Под ред. Д. В. Люсина, Д. В. Ушакова. — М. : Изд-во «Институт психологии РАН», 2004. — С. 29-36.
10. Носенко, Е. Л. Емоційна розумність як детермінанта успішності життєдіяльності людини і шляхи її операціоналізації / Е. Л. Носенко, Н. В. Коврига // Вісник Дніпропетровського університету. Педагогіка і психологія. — 2000. — Вип. 6. — С. 3-9.
11. Носенко, Е. Л. Емоційний інтелект: концептуалізація феномену, основні функції : монографія / Е. Л. Носенко, Н. В. Коврига. — К. : Вища школа, 2003. — 126 с.
12. Робертс, Р. Д. Эмоциональный интеллект: проблемы теории, измерения и применения на практике / Р. Д. Робертс, Д. Мэттьюс, М. Зайднер, Д. В. Люсин // Психология. Журнал высшей школы экономики — 2004. — Т. 1. — № 4. — С. 3-26.
13. Холодная, М. А. Психология интеллекта. Парадоксы исследования. — 2-е изд., перераб. и доп. — С.-Пб. : Питер, 2002. — 272 с.
14. Matthews, G. Seven myths about emotional intelligence / G. Matthews, R. D. Roberts, M. Zeidn // Psychological Inquiry. — 2004. — № 15. — P. 179-196.

References (transliterated and translated):

1. Andreeva, I. N. Emotsionalnyi intellekt : neponimanie, privodiashchee k «ischeznoveniiu»? (Emotional intelligence : the misunderstanding that leads to the «disappearance»?). // Psihologicheskiiy zhurnal (Psychological Journal), Minsk, 2006, No 1, P. 28-32 [in Russian].
2. Hapon, N. P., Hrabovska, S. L., Hupalovska, V. A., et al. Bahatovymirnist osobystosti: psykholohichniy rakurs : Monohrafiya (Person's multidimensionality: the psychological view : Monograph. S. L. Hrabovska & R. I. Karkovska (Eds.). Lviv, 2015, 3744 p. [in Ukrainian].
3. Breus, Yu. V. (2012). Emotsiyni component u strukturі osvity vyshchoho navchalnoho zakladu (The emotional component in the structure of education at higher school) // Humanitarni aspekty formuvannya osobystosti (The humanitarian aspects of identity formation : Collected articles of the Sixth all-Ukrainian scientific conference, April, 27, 2012, Lviv, P. 277-287 [in Ukrainian].
4. Goleman, D, Boyatzis, R., & McKee, A. Emotsional'noe liderstvo: Iskusstvo upravleniia liud'mi na osnove emotsional'nogo intellekta (Emotional leadership : the art of managing people based on emotional intelligence). Moscow, 2007, 301 p. [in Russian].
5. Zhyhailo, N. I. Psykholohiia dukhovnoho stanovlennia osobystosti maibutnioho fakhivtsia : monohrafiya (The psychology of spiritual formation of the future specialist's personality : Monograph). Lviv, 2008, 336 p. [in Ukrainian].
6. Zarytska, V. V. Neobkhdnist rozvytku emotsiinoho intelektu osobystosti v protsesi ii pidhotovky do profesiinoy diialnosti (The need for the development of individual's emotional intelligence in the process of preparation for professional activities) // Bulletin of Odessa National University, Part: Psychology, 2010, Vol. 16, Issue 15, P. 13-24 [in Ukrainian].

7. *Kokun, O. M.* Psykhologhiia profesiinoho stanovlennia suchasnoho fakhivtsia : monohrafiya (The psychology of future specialist' professional formation : Monograph). Kyiv, 2012, 200 p. [in Ukrainian].
8. *Koshonko, H. A.* Rozvytok emotsiinoho intelektu studentiv-psykhologiv (The development of emotional intelligence of students-psychologists) // Collection of scientific works of National academy of State border guard service of Ukraine. Part: Pedagogical and psychological sciences, 2013, No 4 (69), P. 341-350 [in Ukrainian].
9. *Liusin, D. V.* Sovremennye predstavleniia ob emotsional'nom intellekte (Modern views of emotional intelligence) // Social intelligence : Theory, measurement, researches / *D. V. Liusin, & D. V. Ushakov* (Eds.). Moscow, 2004, P. 29-36 [in Russian].
10. *Nosenko, E. L., Kovryha, N. V.* Emotsiina rozumnist yak determinanta uspishnosti zhyttiediialnosti liudyny i shliakhy yii operatsionalizatsii (Emotional intelligence as a determinant of the success of human life and the ways of its operationalization) // Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu, Pedagogika i psykhologhiia – Bulletin of Dnipropetrovsk University, Pedagogy and psychology, 2000, Issue 6, P. 3-9 [in Ukrainian].
11. *Nosenko, E. L., Kovryga, N. V.* Emotsiinyi intelekt: kontseptualizatsiia fenomenu, osnovni funktsii : monohrafiya (Emotional intelligence : conceptualization of the phenomenon, basic functions : Monograph). Kyiv, 2003, 126 p. [in Ukrainian].
12. *Roberts, R. D., Matthews, G., Zeidner, M. & Liusin, D. V.* Emotsionalnyi intelekt: problemy teorii, izmereniia i primeneniia na praktike (Emotional intelligence: Problems of theory, measures, and applications) // *Psikhologhiia. Zhurnal vyshei shkoly ekonomiki – Psychology. Journal of higher school of Economics*, 2004, Vol. 4, No (1), P. 3-26 [in Russian].
13. *Kholodnaia, M. A.* Psikhologia intellekta. Paradoksy issledovaniia (Psychology of intelligence. The paradoxes of the study). (2nd ed., rev.). S.Petersburg, 2002, 272 p. [in Russian].
14. *Matthews, G., Roberts, R. D., & Zeidner, M.* Seven myths about emotional intelligence // *Psychological Inquiry*, 2004, No 15, P. 179–196 [in English].

Стаття надійшла до редакції 02.11.16

Н. Жигайло, М. Стасюк

Роль емоційного інтелекту в процесі професійної освіти

Стаття присвячена проблемі емоційного інтелекту в сфері професійної освіти. Обґрунтовується необхідність розвитку емоційного інтелекту в період професійного навчання. Описується модель зв'язку емоційного інтелекту з когнітивною, емоційною та поведінковою сферами діяльності особистості у процесі професійної освіти. В публікації розкривається погляд на емоційний інтелект як на психологічне утворення, яке формується в процесі життя людини на основі когнітивних здібностей та особливостей емоційності під впливом уявлень про емоції. У статті обґрунтовано, що розвиток емоційного інтелекту у вищій школі допоможе випускникам стати дійсно цінними

спеціалістами зі стійкими лідерськими якостями, високим рівнем врівноваженості, самоаналізу, розумінням почуттів інших, у результаті чого формується стійка життєва і професійна реалізація. Вплив емоційного інтелекту на підготовку до професійної діяльності найвиразніше виявляються у когнітивній (уявлення про себе та про інших), емоційній (емоційне самопочуття), поведінковій (комунікативна поведінка) сферах студентського середовища.

Ключові слова: емоційний інтелект, функції емоційного інтелекту, розвиток емоційного інтелекту, професійна освіта, професійний розвиток, професійна діяльність.

N. Zhyhailo, M. Stasiuk

Role of Emotional Intelligence in Professional Education

The present article addresses the problem of emotional intelligence in the field of professional education. This paper proves the need for the development of emotional intelligence within the period of professional training. There is described the model of interaction between emotional intelligence and cognitive, emotional and behavioral areas of the individual's activity in the process of professional education. The publication provides a viewpoint on emotional intelligence as a psychological formation, which is formed in the process of a person's life on the base of cognitive abilities and emotional peculiarities, and under the influence of emotions' concept. This article proves that the development of emotional intelligence at higher school will help the graduates to become really valuable specialists with sustainable leadership qualities and of a high-level sobriety, introspection, understanding of the other people's feelings. And as a result of this – stable life and professional implementation is formed. The effect of the emotional intelligence on the preparation to professional activity is shown clearly in the cognitive (conception of self and the others), emotional (emotional feelings) and behavioral (communicative behavior) areas of the student's environment.

Key words: emotional intelligence, emotional intelligence functions, development of emotional intelligence, professional education, professional development, professional activity.

Рецензент – доктор педагогічних наук,
професор Г. П. Васянович